

Projektowy i integrujący charakter lingwistyki dyskursu¹

Der Projekt- und Integrationscharakter der Diskurslinguistik

Diskurs ist ein Begriff, der inflationär sowohl in der Alltagssprache als auch in der Terminologie verschiedener wissenschaftlicher Disziplinen verwendet wird. Im Alltagsgebrauch handelt es sich dabei gewöhnlich um ein Synonym für Gespräch, Diskussion über ein Thema, an einem Ort oder unter Vertretern einer Gruppe. Die Bedeutung des Begriffs *Diskurs* im wissenschaftlichen Sprachgebrauch ist viel komplizierter, zumal *Diskurs* eine Analysekategorie von unterschiedlichen Wissenschaften (z. B. Soziologie, Linguistik, Literaturwissenschaft, Anthropologie usw.) bildet und sein Verständnis in Abhängigkeit von einer jeweiligen Disziplin variiert. Auch im Rahmen einer Disziplin, wie z. B. der Sprachwissenschaft, die sich im Fokus der Überlegungen befindet, gibt es vielfältige Sichtweisen auf den Diskurs. In diesem Beitrag steht die 2020 erschienene Monographie von Czachur im Zentrum, die darauf abzielt, die Diskurslinguistik als ein Forschungsprogramm zu entwickeln, das einen integrierenden Charakter hat. In seinen Ausführungen konzentriert sich Czachur darauf zu zeigen, wie sich die Linguistik auf die Kategorie des Diskurses vorbereitet hat, indem er sich auf ausgewählte Sprachforscher und Sprachphilosophen fokussiert und ihre Sprachmodellierungen präsentiert sowie die Leistungen des Strukturalismus und den Prozess seiner Überwindung bespricht. Vor diesem Hintergrund wird der Diskurs als Forschungsgegenstand dargestellt. In diesem Kontext werden die Annahmen von Michel Foucault diskutiert. Im Weiteren präsentiert der Autor auch ausgewählte Ansätze zur Diskursanalyse (darunter diesen von Jäger, Witosz, Spitzmüller/Warnke und Piekot) und zeigt, was die Forscher mit ihren Konzepten bezweckt haben und wie sie den Diskurs für ihre eigenen Forschungsziele auffassen. Dem folgt die Vorstellung der Diskurslinguistik als eines integrierenden Forschungsprogramms. Dabei wird über theoretische und methodologische Annahmen reflektiert und es wird eine Fallstudie, in der die erarbeitete Forschungsprozedur verwendet wird, präsentiert. Die Monographie bringt neue und interessante Erkenntnisse und stellt ein neues, methodologisch und theoretisch fundiertes Programm der Diskurslinguistik.

Schlüsselwörter: Diskurs, Diskurslinguistik, Linguistik

The Designing and Integrating Nature of Discourse Linguistics

Discourse is a term that is used increasingly both in everyday language and in the terminology of various scientific disciplines. In everyday use it is usually a synonym for conversation or discussion on a topic, in one place or among representatives of a group. The meaning of the term discourse in scientific usage is much more complicated, especially since discourse is an analytical category of different sciences (e.g. sociology, linguistics, literary studies, anthropology, etc.) and its understanding varies depending on the respective discipline. Also within a discipline such as linguistics, which is the focus of the considerations, there are many ways of looking at the discourse. The focus of this article is the monograph by Czachur, published in 2020, which aims to develop discourse linguistics as a research program that has an integrative character. In his remarks, Czachur concentrates on showing how linguistics has prepared itself for the category of discourse by focusing on selected linguists and language philosophers and presenting their

¹ CZACHUR, Waldemar. *Lingwistyka dyskursu jako integrujący program badawczy*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT, 2020. 313 S. Print.

language models as well as discussing the achievements of structuralism and the process of overcoming it. Against this background, the discourse is presented as an object of research. In this context, Michel Foucault's assumptions are discussed. The author also presents selected approaches to discourse analysis (including those by Jäger, Witosz, Spitzmüller/Warnke and Piekot) and shows what the researchers aimed at with their concepts and how they interpret the discourse for their own research goals. This is followed by the idea of discourse linguistics as an integrating research program. Theoretical and methodological assumptions are reflected upon and a case study is presented in which the research procedure is used. The monograph brings new and interesting insights and represents a new, methodologically and theoretically well-founded program of discourse linguistics.

Keywords: discourse, discourse linguistics, linguistics

Author: Marcelina Kałasznik, University of Wrocław, Pl. Nankiera 15b, 50-140 Wrocław, Poland,
e-mail: marcelina.kalasznik@uwr.edu.pl

Received: 8.4.2021

Accepted: 16.7.2021

Pojęcie dyskursu cieszy się dużą popularnością zarówno w języku potocznym oraz komunikacji medialnej jak i w terminologii poszczególnych dyscyplin badawczych. W komunikacji codziennej mówi się o dyskursie publicznym, dyskursie politycznym, dyskursie medialnym itp., przy czym sformułowania te traktowane są jako synonimy do dyskusji na dany temat, w określonym miejscu lub wśród przedstawicieli określonej grupy. Dyskurs jest także kategorią badawczą, która znajduje zastosowanie m.in. w takich dyscyplinach jak filozofia, językoznawstwo, socjologia, antropologia, literaturoznawstwo. Szerokie możliwości użycia tego pojęcia prowadzą do tego, że dyskurs jest terminem o nieostrych granicach (vgl. Bilut-Homplewicz 2019: 13), który charakteryzuje się wielością ujęć i różnorodnością interpretacji oraz sposobów operacjonalizacji, zależnych od kontekstu użycia² i dyscypliny badawczej³. Warto podkreślić, że badania nad dyskursem różnią się od siebie także w ramach danej dyscypliny. Bilut-Homplewicz (2019) wskazuje w tym kontekście na odmienne rozumienie dyskursu w językoznawczych badaniach polonistycznych i germanistycznych. Biardzka (2019) omawia natomiast różnice między polonistycznym spojrzeniem na dyskurs a francuską szkołą badań nad dyskursem. Wspomniane trudności pojawiające się podczas definiowania oraz charakterystyki dyskursu jako przedmiotu badań są powodem podejmowania prób usystematyzowania i uporządkowania dotychczasowych badań w tym zakresie. W ten nurt wpisuje się monografia Waldemara Czachura pt. „Lingwistyka dyskursu jako integrujący program badawczy”, która ukazała się w 2020 r. w Oficynie Wydawniczej ATUT. Czachur, podobnie jak inni, wymienieni wcześniej badacze, zauważa nieostrość i wieloznaczność pojęcia dyskursu (por. s. 7.), a w swoich rozważaniach

² Czachur/Miller (2012: 25) zwracają uwagę, że za masowe użycie pojęcie dyskurs odpowiedzialna jest także jego wielowątkowa etymologia.

³ Świątkowska (2019: 53) nazywa dyskurs „kategorią rozmytą”, Heinemann (2005: 22) posługuje się w odniesieniu do dyskursu metaforą kameleona, podkreślając w ten sposób jego zmienność.

koncentruje się na ujęciu dyskursu z perspektywy lingwistycznej. W tym kontekście Autor stawia następujące pytania badawcze: „W jaki sposób językoznawstwo otwierało się na kategorię dyskursu z jego potencjałem poznawczym? W jakim celu lingwistyka poststrukturalistyczna potrzebowała w ogóle tej kategorii? Na ile ta kategoria stała się kompatybilna względem istniejącego już aparatu teoretycznego, metodologicznego i metodycznego? [...] [W] czym zawiera się wartość dodana kategorii dyskursu dla lingwistyki i na ile poszerzyła oraz ewentualnie zmieniła ona nasze myślenie o samym języku i o językoznawstwie, a także na ile kategoria *dyskursu* wzmocniła lingwistykę poststrukturalistyczną?” (s. 9, podkreślenie w oryginale). Z przytoczonych pytań badawczych wyłania się ogólny cel monografii, polegający na „poszukiwaniu teoretycznych, metodologicznych i metodycznych założeń oraz fundamentów lingwistyki dyskursu jako lingwistycznego integrującego programu badawczego” (s. 10–11). Autor monografii jako germanista podejmuje się w swoim opracowaniu syntezy polonistycznej oraz germanistycznej literatury dotyczącej dyskursu i podejść do tego przedmiotu badań (por. s. 12).

Aby odpowiedzieć na nurtujące Autora pytania badawcze i zrealizować ogólny cel monografii, tzn. z jednej strony uporządkować wybrany zakres badawczy, a z drugiej strony przedstawić projekt programu lingwistyki dyskursu, monografia skupia się na następujących zagadnieniach: Język w użyciu jako przedmiot badań, Dyskursy jako przedmiot badań, Lingwistyczne adaptacje kategorii dyskursu oraz Lingwistyka dyskursu – integrujący program badawczy, którym poświęcone są rozdziały od 2 do 5. Rozdział pierwszy stanowi wprowadzenie do monografii, którego fragmenty zostały przytoczone powyżej. Monografia zwieńczona jest wnioskami (rozdział 6). Całość zamykają bibliografia, wykazy rysunków i tabel oraz streszczenia w języku angielskim i niemieckim.

Rozdział drugi tworzy podwaliny do nakreślonej przez Autora koncepcji lingwistyki dyskursu i poświęcony jest językowi w użyciu. Autor przyjmuje, że przybliżenie zjawiska języka w użyciu jako przedmiotu badań, łączonego tradycyjnie zgodnie z teorią de Saussure’a przede wszystkim z mówieniem i konkretnymi realizacjami języka, pozwala zrozumieć i uchwycić istotę tego, czym jest lingwistyka dyskursu i co należy do spektrum jej zainteresowań. Zagadnienie to wydaje się niezwykle istotne, zwłaszcza że Autor sytuuje program badawczy projektowanej lingwistyki dyskursu w paradygmacie pragmalingwistyki i językoznawstwa kognitywnego, u podstaw których leży właśnie język w użyciu. W pierwszej części tego rozdziału przedstawiona została refleksja filozoficzna na temat fenomenu języka w użyciu. Autor odwołuje się tu do prac filozofów, językoznawców i antropologów XIX i XX w. tj. Wilhelm von Humboldt, Karl Bühler, Ludwig Wittgenstein, Bronisław Malinowski i Ernst Cassirer oraz na podstawie ich analizy wskazuje na najbardziej znaczące aspekty i elementy ich koncepcji odnoszące się do wzajemnego stosunku między językiem, myśleniem i rzeczywistością (por. s. 18, 19), które mogłyby posłużyć jako fundament dla lingwistyki dyskursu. W drugiej części rozdziału Autor omawia lingwistyczne realizacje

zjawiska języka w użyciu, rozpoczynając od prezentacji poglądów Tadeusza Milewskiego i Leona Zawadowskiego, strukturalistów, którzy ujmowali język nie tylko jako system, ale zwracali uwagę także na użycie języka. U podstaw prezentacji dorobku obu badaczy znajduje się chęć zwrócenia uwagi, że paradygmat strukturalistyczny nie zawsze wykluczał kontekst komunikacyjny i społeczny języka, czego ilustracją są referowane poglądy Milewskiego i Zawadowskiego. Kolejnym krokiem prowadzącym do ugruntowania podstaw lingwistyki dyskursu jest ukazanie, w jaki sposób rozwijało się językoznawstwo polonistyczne i germanistyczne po II wojnie światowej. Rozważania pokazują, w jaki sposób językoznawstwo, do tej pory zdominowane przez założenia strukturalizmu w różnych jego odsłonach, otwierało się na inne koncepcje. Punkt ciężkości w ramach dalszych rozważaniach położony jest na manifestacje językowe i kategorie analizy, które wzbogacały i poszerzały refleksję i badania na temat języka w użyciu, oraz na pojawianie się pojęcia dyskursu jako nowej kategorii badawczej (por. s. 48). W części poświęconej lingwistyce polonistycznej omówione zostały przede wszystkim główne subdyscypliny językoznawstwa, których potencjał badawczy wykracza poza analizę języka jako systemu. Do nich należą lingwistyka tekstu, socjolingwistyka, stylistyka oraz genologia lingwistyczna (por. s. 49). W kontekście lingwistyki germanistycznej wskazano na rozwój m.in. pragmalingwistyki, stylistyki, lingwistyki tekstu i analizy konwersyjnej oraz leżących u ich podstaw kategorii badawczych. Logiczną kontynuacją wywodów dotyczących poszerzania horyzontu analiz lingwistycznych w Polsce i w Niemczech jest rozdział 2.2.4, stanowiący zestawienie najistotniejszych podobieństw i różnic na tym polu badawczym. W dalszej części uwaga poświęcona została charakterystyce lingwistyki poststrukturalistycznej, przy czym istotnym punktem jest definicja języka oraz założenia dotyczące użycia języka. W tym miejscu podkreślono kulturowy oraz społeczny charakter języka, a znaczenie znaków językowych scharakteryzowano jako niestabilne, negocjowane w procesie komunikacji oraz będące efektem interakcji uczestników komunikacji (por. s. 86). Sam proces przypisywania i tworzenia znaczeń znaków językowym został w tym momencie wyraźnie powiązany także z aktywowaniem wiedzy językowej i pozajęzykowej. Celem dyskusji na temat lingwistyki poststrukturalistycznej jest także wskazanie na jej zadania oraz wyzwania. Do zadań lingwistyki poststrukturalistycznej należy m.in. ujmowanie języka w sposób holistycznych i z tym związane uwzględnienie człowieka jako punktu wyjścia do badań nad językiem. Założenia lingwistyki poststrukturalistycznej stawiają ją także przed pewnymi wyzwaniami. Autor omawia je dokładnie w rozdziale 2.3.2, tu natomiast ze względu na pewne ograniczenie należy jako poważne wyzwanie wspomnieć budowanie pełnej i integrującej teorii języka.

Kolejny rozdział poświęcony jest dyskursowi. Centralnym punktem tej części jest podrozdział 3.4 „Dyskurs w poststrukturalistycznej teorii języka”, który poprzedzony jest przedstawieniem przednaukowego i wczesnonaukowego rozumienia tego terminu (etymologia, przymiotnik *dyskursywny*, łączliwość słowa *dyskurs* na przykładzie tytułów prac naukowych – tu odwołując się do analiz Brzozowskiej (2012, 2014))

oraz prezentacją koncepcji Michela Foucaulta, „ponieważ miał on największy wpływ na rozwój analizy dyskursu, która jest najbliższa podejściu lingwistycznemu” (s. 109). W rozdziale tym zostały zreferowane i uwypuklone najważniejsze myśli Foucaulta, mające niebagatelne znaczenie dla lingwistyki dyskursu, przede wszystkim: społeczne sprawcze działanie języka w użyciu, uwzględnienie czynników kulturowych, politycznych, medialnych przy charakterystyce dyskursu, język w użyciu jako medium o charakterze politycznym i kulturowym, refleksja nad metodologią (por. s. 124–125). Kolejny podrozdział zatytułowany „Dyskurs w praktyce badawczej” dostarcza wgląd w różne sposoby modelowania dyskursu w dotychczasowych badaniach lingwistycznych, które są wynikiem analizy różnorodnych polskich i niemieckich definicji dyskursu i do których należą: dyskurs 1) jako tematycznie powiązane ze sobą teksty, 2) jako (medialna) seria działań komunikacyjnych, 3) interakcja i praktyka społeczna, 4) model/wzorzec komunikacji społecznej, 5) jako proces negocjowania sensów zbiorowych (por. s. 130–141). Autor postrzega owe sposoby konceptualizacji dyskursu jako dominujące w polonistycznej i germanistycznej literaturze przedmiotu. Jako punkty styeczne wyróżnionych sposobów pojmowania dyskursu wskazane zostały wielowymiarowość, dyskurs jako zjawisko komunikacyjno-społeczne, seryjność manifestująca się w tekstach, medialność, negocjowanie znaczeń i sensów, kategoria wyższego rzędu, mająca wpływ na tworzenie się znaczeń kolektywnych i.in. (por. 130, 142). Wnioski płynące z tej części rozważań prowadzą do sformułowania integrującej i otwartej definicji dyskursu, zgodnie z którą dyskurs to „zbiór habitualnych praktyk komunikacyjnych, realizowanych przez różne podmioty w formie seryjnych wypowiedzi (tekstów), które w procesie interakcji kształtują określone wizje świata według przyjętych reguł kulturowych” (s. 144). Kolejnym krokiem przybliżania kategorii dyskursu jest przedstawienie jej w relacji do kultury, mediów/medium, praktyk komunikacyjnych i obrazów świata (teoria dyskursywnych obrazów świata wg Czachura (2011)), które pozwalają na uwypuklenie „znaczeniotwórczego potencjału interesującej nas kategorii i czynników ją warunkujących” (s. 169).

W kolejnym rozdziale przedstawione zostały cztery próby adaptacji kategorii dyskursu do szerszych ram teoretyczno-metodologicznych. Przeanalizowano krytyczną analizę dyskursu (KAD) Siegfrieda Jägera, stylistykę dyskursu Bożeny Witocz, lingwistykę dyskursu Jürgena Spitzmüllera i Ingo Warnkego oraz mediacyjną analizę dyskursu Tomasz Piekota. Istotny jest w tym kontekście fakt, że każda z tych koncepcji przewiduje zakorzenienie dyskursu w szerszym kontekście teoretycznym oraz jest opracowaniem autorskim i monograficznym. Warto podkreślić, że wśród wybranych do analizy teorii znajdują się zarówno koncepcje polonistyczne jak i germanistyczne. Przedstawione w tym rozdziale spostrzeżenia na temat rozumienia kategorii dyskursu i jej implementacji mają kluczowe znaczenie dla koncepcji lingwistyki dyskursu przedstawionej przez Autora w kolejnym rozdziale. Opisane teorie Autor zestawia ze sobą uwzględniając kilka kryteriów tzn. inspiracje teoretyczno-metodologiczne, dyscyplinarne ramy teoretyczno-metodologiczne, dyscyplinarne źródło metod badawczych,

przedmiot badań oraz cel/kierunek badań (s. 209). Przegląd ten naświetla wiele różnic między omawianymi koncepcjami, przy czym okazuje się, że teoria Jägera, Spitzmüllera i Warnkego oraz Piekota dążą do wypracowania nowej metodologii, podczas gdy Witosz stara się zmodyfikować oraz poszerzyć ramy istniejącej już dyscypliny – stylistyki. Także m.in. na poziomie celów uwidaczniają się różnice między omawianymi koncepcjami.

Rozdział czwarty stanowi solidne zaplecze do sformułowania programu badawczego zwanego lingwistyką dyskursu, które stawia sobie z jednej strony za cel „wytyczne ram programowych na poziomie teoretyczno-metodologicznym, spajających i integrujących ów program, a więc o pytanie, czy właściwie jest lingwistyka dyskursu, a z drugiej o refleksję metodologiczną i metodyczną programu badawczego jako takiego, czyli i to, jak lingwistyka dyskursu określa swój przedmiot badań i projektuje procedurę badawczą” (s. 211–212). W pierwszej części tego rozdziału Autor dąży do wyjaśnienia dwóch kwestii: „w jaki sposób lingwistyka dyskursu formułuje swoje cele badawcze oraz w jaki sposób projektuje dyskurs jako przedmiot badań” (s. 212). Lingwistyka dyskursu postrzegana jest tutaj jako integrujący program badawczy, który ze względu na swoją specyfikę współpracuje z innymi dyscyplinami tj. lingwistyka mediów, stylistyka czy lingwistyka tekstu, przy czym katalog pokrewnych dyscyplin może być poszerzony. Relacje między dyscyplinami postrzegane są przy tym nie w sposób hierarchiczny, a interakcyjny, tzn. owe dyscypliny uzupełniają się, wzajemnie się inspirują i wzbogacają. Jeśli chodzi o przedmiot zainteresowań tak rozumianej lingwistyki dyskursu, jest on szeroko zakrojony i obejmuje m.in. teoretyczno-metodologiczną refleksję nad dyskursem, nad relacjami między tekstami a dyskursami, nad sposobami projektowania analizy dyskursu, nad badaniami porównawczymi oraz nad wykorzystaniem zasobów metodycznych do analiza debat tożsamościowych i pamięcioznawczych (s. 217). Celem lingwistyki dyskursu będzie natomiast analiza „kształtujących się w dyskursie relacji między użyciem języka, zbiorowymi systemami przekonań i procesami selekcji wiedzy a kulturą, pytając przy tym, w jaki sposób językowe perspektywizacje tworzą podzielane przez społeczeństwo znaczenia, a przez to modelują określone obrazy rzeczywistości” (s. 216). W kolejnej części rozważań Autor przedstawia, w jaki sposób dyskurs może zostać zaprojektowany jako przedmiot badań, przy czym wyróżnia dwie perspektywy: perspektywę poznawczą i ontyczną. Perspektywa poznawcza akcentuje przede wszystkim to, co znajduje się w kręgu badacza. W tym sensie to badacz projektuje dyskurs, uświadamiając sobie z jednej strony własną pozycję wśród wielu dyscyplin oraz tradycji metodologicznych. Z drugiej strony na projektowanie dyskursu ma wpływ także cel badawczy, który także przyczynia się do opracowania konkretnej procedury badawczej. Perspektywa ontyczna natomiast odnosi się do sposobu, w jaki badacz postrzega dyskurs. Jako cztery główne wymiary modelowania dyskursu można w tym kontekście wymienić instytucjonalny (domena życia społecznego z charakterystycznymi formami komunikacji), substancyjny (nośnik dyskursu), tematyczny (temat, zagadnienie) i modalny

/ ideologiczny (sposób prowadzenia dyskursu). Wskazane cztery możliwości projektowania dyskursu w ramach perspektywy ontycznej nie wykluczają się wzajemnie, a mogą się, zależnie od zamierzenia badawczego, uzupełniać. Kolejnym korkiem jest omówienie kwestii projektowania procedury badawczej w lingwistyce dyskursu. Autor podkreśla, że „nie chodzi o opracowanie konkretnego modelu analizy, lecz raczej o ustalenie zespołu reguł koniecznych i pomocnych w analizie” (s. 231). Rozważania na temat procedury badawczej poprzedzone są refleksją na temat korpusu badawczego. Wyjaśniono na podstawie jakich kryteriów projektuje się korpus, odwołano się do metodologii lingwistyki korpusowej i podkreślono jednocześnie, że mimo iż przedmiotem badań lingwistyki dyskursu jest dyskurs, przedmiotem analizy są teksty (por. s. 238). W kolejnej części zostały przedstawione poszczególne etapy planowania procedury badawczej jak np. formułowanie pytań badawczych, ustalenie perspektywy ontycznej, przygotowanie korpusu itd. W tym miejscu Autor stawia sobie bardzo ważne pytanie, dotyczące tego, na ile jest się w stanie zaproponować katalog metod badawczych, który miałby charakter uniwersalny i tym samym mógłby zostać zastosowany w odniesieniu do różnych analiz dyskursu. Jak twierdzi Autor, taka gotowa metodologia nie istnieje, przy czym podkreśla także, że w ramach różnych analiz dyskursu pracuje się przy pomocy podobnych metod, które dobierane są jednak w zależności od celu badawczego. Z tego właśnie względu Autor przypisuje lingwistyce dyskursu charakter projektowy i integrujący. Ponadto zostały wyjaśnione pytania, które najczęściej omawiane są w trakcie badań nad dyskursem, tj. aktorzy, temat i sposób jego omawiania (w tym kontekst kulturowy historyczny, polityczny), praktyki komunikacyjne oraz obraz rzeczywistości w dyskursie. Autor wymienia przy tym praktyki komunikacyjne analizowane w badaniach nad dyskursem i akcentuje przede wszystkim znaczenie analiz semantycznych w badaniach dyskursologicznych. Teoretyczne rozważanie zwieńczone są studium przypadku (rozdział 5.5), w którym Autor przedstawia przykładową analizę w oparciu o założenia lingwistyki dyskursu. Analiza dotyczy dyskursu migracyjnego w Polsce w latach 2015–2017, przy czym szczególną uwagę Autor poświęca pytaniu, w jaki sposób media liberalne i konserwatywne odnoszą się do Innego (por. s. 251). Mając na uwadze zamierzenie badawcze Autor projektuje korpus oraz określa metody służące do realizacji celu badawczego (strategie nominalizacji i orzekania oraz praktyki multimodalne) i analizuje warstwę werbalną i wizualną tekstów, należących do korpusu. Dzięki przedstawionej analizie można zaobserwować, w jaki sposób krok po kroku realizować założenia lingwistyki dyskursu na materiale empirycznym.

Ostatni rozdział zawiera podsumowanie wyводу i podkreśla najistotniejsze kwestie wynikające z rozważań.

Omówiona tu skrótowo monografia przedstawia nową, spójną koncepcję lingwistyki dyskursu, w której to sam badacz ma ogromną rolę. To on, mając na uwadze cele badawcze, projektuje metodologię analizy dyskursu, integrując ze sobą metody i założenia teoretyczne wypracowane na gruncie lingwistyki. Książka stanowi wartościową

lekturę dla każdego językoznawcy (i nie tylko), ponieważ umożliwia wgląd w początkową fazę badań nad dyskursem, pokazując w jaki sposób i dlaczego lingwistyka otworzyła się na kategorię dyskursu. Autor w swoich rozważaniach omawia szeroką polonistyczną i germanistyczną literaturę przedmiotu, pokazując rozwój polonistyki i germanistyki w tym zakresie. W ten sposób zarówno polonista jak i germanista dowiedzą się, co różni badania nad dyskursem w Polsce i w Niemczech oraz co leży u podstaw tych różnic. Istotnym i wartym podkreślenia punktem monografii jest także studium przypadku, przykładowa analiza dyskursu, która pokazuje, w jaki sposób można zaimplementować metodologiczne i teoretyczne założenie do analizy korpusu tekstów. Biorąc pod uwagę powyższe, polecam lekturę tej monografii każdemu, kto interesuje się dyskursem.

Wykaz literatury

- BIARDZKA, Elżbieta. „Czy analiza dyskursu to językoznawstwo? Czy analityk dyskursu to językoznawca? – głos w dyskusji”. *Germanistyka otwarta. Wrocławskie debaty o języku i językoznawstwie*. Hrsg. Artur Tworek. Quaestio: Wrocław, 2019, 13–26. Print.
- BILUT-HOMPLEWICZ, Zofia. „Jak rozumieć dyskurs w germanistycznej lingwistyce dyskursu”. *Germanistyka otwarta. Wrocławskie debaty o języku i językoznawstwie*. Hrsg. Artur Tworek. Quaestio: Wrocław, 2019, 61–68. Print.
- CZACHUR, Waldemar i Dorota MILLER. „Niemiecka lingwistyka dyskursu – próba bilansu i perspektywy”. *Oblicza Komunikacji* 5 (2012), 25–43. Print.
- HEINEMANN, Wolfgang. „Textlinguistik versus Diskurslinguistik”. *Moderne deutsche Texte. Beiträge der Internationalen Germanistenkonferenz Rzeszów*. Hrsg. Mariola Wierzbicka, Małgorzata Sieradzka i Jaromin Homa. Peter Lang: Frankfurt am Main, 2005, 17–30. Print.
- ŚWIĄTKOWSKA, Marcela. „Francuska szkoła analizy dyskursu: inspiracje i perspektywy”. *Germanistyka otwarta. Wrocławskie debaty o języku i językoznawstwie*. Hrsg. Artur Tworek. Quaestio: Wrocław, 2019, 89–96. Print.

ZITIERNACHWEIS:

- KAŁASZNIK, Marcelina. „Projektowy i integrujący charakter lingwistyki dyskursu”, *Linguistische Treffen in Wrocław* 20, 2021 (II): 417–424. DOI: <https://doi.org/10.23817/lingtreff.20-30>.